

دانشگاه علوم پزشکی تهران
معاونت بهداشت
مرکز بهداشت جنوب تهران

مهار همه گیری اچ آی وی / ایدز با اطلاع رسانی، پیشگیری، تشخیص زود هنگام درمان و حمایت از مبتلایان شعار روز جهانی ایدز سال ۱۳۹۵

تعریف بیماری :

ایدز یک بیماری عفونی است که باعث تحلیل شدید توان و قدرت سیستم ایمنی بدن انسان شده و بیمار را در مقابل انواع بیماریها (عفونتهای فرصت طلب و سرطانیها) بی دفاع ساخته و باعث از پای در آمدن فرد و مرگ وی میشود .

تاریخچه بیماری:

یک معضل سیاسی، اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی و بهداشتی است که از سال ۱۹۸۱ در داخل کشورها و فراسوی مرزها به سرعت رو به گسترش است.

پاندمی ایدز بزرگترین چالش قرن پس از جنگ جهانی دوم می باشد.

بیماری ایدز مرزی نمی شناسد و هیچ نژاد و کشور و سن و جنسی در امان نیست.

طبق آخرین گزارش سازمان جهانی بهداشت تا پایان سال ۲۰۱۵ تقریباً ۳۷ میلیون نفر با ویروس ایدز در سطح جهان زندگی می کنند.

به هر حال با وجود این آمار و ارقام، متأسفانه موارد گزارش شده فقط مقدار اندکی از کمیت واقعی آلودگی و بیماری ایدز را در دنیا مشخص نموده است .

بر اساس آخرین آمار کشوری در دسترس تا پایان خرداد سال ۱۳۹۵ در مجموع ۳۲۶۷۰ نفر مبتلا به HIV/AIDS (افرادی که ویروس بیماری وارد بدنشان شده است) در کشور شناسایی شده اند که ۸۴ درصد مرد و ۱۶ درصد زن بودند. از این تعداد تاکنون ۱۱۶۹۴ نفر مبتلا به ایدز شناسایی شده و ۸۳۱۱ نفر فوت کرده اند. ۵۴٪ افراد در گروه سنی ۲۱-۳۵ سال قرار دارند.

عامل بیماری:

عامل مولد بیماری ایدز یک ویروس است. این ویروس که ویروس نقص ایمنی یا HIV نام دارد سیستم دفاعی بدن را مورد حمله قرار داده و باعث اختلال فعالیت آن می شود .

این ویروس نوعی از سلولهای دفاعی بدن انسان به نام لنفوسیت ها را مورد حمله قرار داده و در آنها شروع به

ترشح موادی علیه ویروس می کند که به آنها آنتی بادی گفته می شود .

علائم بالینی:

مهمترین علائم بالینی این بیماری عبارتند از :

- بزرگ شدن غدد لنفاوی بدن
- اسهال و تب بیشتر از یک ماه
- کاهش وزن مفرط (بیش از ۱۰٪ وزن بدن)
- تعریق شبانه و خستگی و بی حالی
- عفونتهای شدید پوستی و یا ریوی که به درمانهای عادی پاسخ نمی دهد. در این مرحله درمان بیمار به سختی امکان پذیر است و اغلب منجر به مرگ خواهد شد .

با این وجود هیچکدام از علائم فوق به تنهایی اختصاصی جهت تشخیص بیماری ایدز نبوده و ممکن است در سایر بیماریها نیز دیده شود لذا تشخیص قطعی فقط توسط پزشکان و متخصصین امکان پذیر است .

نمونه تشخیص بیماری:

تشخیص آلودگی HIV فقط بانوع ویژه ای از آزمایش خون امکان پذیر است و همانطور که ذکر شد در این آزمایش وجود آنتی بادهای ضد ویروس در خون اندازه گیری می شود (با توجه به اینکه در دوران نهفته بیماری هنوز تستهای آزمایشگاهی مثبت نشده اند لذا انجام آزمایش بلافاصله پس از تماس فرد با خون و یا ابزار آلوده روش مناسبی جهت تشخیص قطعی نمی باشد). در حال حاضر یکی از روشهای تشخیص آنتی بادی استفاده از کیتهای تست سریع (Rapid Test) است که در عرض ۱۰ تا ۲۰ دقیقه به جواب می رسد.

راههای انتقال ویروس به بدن:

۱- تماس جنسی

۲- از طریق دریافت خون و فرآورده های خونی، فاکتورهای انعقادی و یا دریافت اندام و بافت پیوندی از افراد آلوده.

۳- از طریق ابزار برنده و نافذ پوست که آلوده به ویروس باشند. مثل: سوزن و سرنگ مشترک خصوصاً در معتادان تزریقی.

۴- از راه مادر به کودک

تماس جنسی:

حدود ۸۰ درصد موارد آلوده شده به ویروس HIV در دنیا از طریق برقراری روابط جنسی با افراد آلوده مبتلا شده اند ولی در کشور ایران ۱۸ درصد موارد آلودگی شناخته شده ناشی از تماس جنسی بوده است. خطر انتقال بیماری از راه تماسهای جنسی غیر عادی (مثلاً در همجنس بازان) بیشتر است .

تزریق مکرر خون و فرآورده های خونی آلوده:

بیماری ایدز از طریق تزریق مکرر خون و فرآورده های خونی و فاکتورهای انعقادی آلوده به ویروس HIV قابل انتقال است. با آنکه در اکثر کشورهای جهان این فرآورده ها از نظر نوع آلودگی به ویروس ایدز و هپاتیت، مورد بررسی قرار می گیرند ولی حدود یک درصد از آلوده شدگان با ویروس HIV در دنیا از این طریق آلوده شده اند. میزان آلودگی شناخته شده در کشور ایران به این روش ۰/۸ درصد می باشد.

ابزار برنده و نافذ پوست آلوده:

در صورتیکه سرنگ و سر سوزن، تیغ سلمانی و سایر وسایل برنده به طور مشترک مورد مصرف قرار گیرند، انتقال آلودگی از بیماران به افراد سالم را موجب میگردند. در کشور ایران بیشترین روش آلوده شدن (۶۸ درصد) از این طریق اتفاق افتاده است.

ابزار و لوازم حجامت، سوراخ کردن گوش، خالکوبی، ختنه سنتی، طب سوزنی، ابزار دندانپزشکی، پزشکی، جراحی و وسایل به کار گرفته شده در طب زنان و زایمان و مامایی در صورت آلوده بودن می توانند سبب انتقال آلودگی از بیماران به افراد سالم گردند .

این وسایل باید به صورت یک بار مصرف باشند و یا آنکه بطور مشترک استفاده نشوند. در مورد آن دسته از وسایل پزشکی، دندانپزشکی، جراحی و پیراپزشکی نیز که

دانشگاه علوم پزشکی تهران
معاونت بهداشت
مرکز بهداشت جنوب تهران

مهار همه گیری اچ آی وی / ایدز با اطلاع رسانی، پیشگیری، تشخیص زود هنگام درمان و حمایت از مبتلایان شعار روز جهانی ایدز سال ۱۳۹۵

چه کنیم که به بیماری ایدز آلوده نشویم :

۱- رعایت شئون اخلاقی، مذهبی، اهمیت به ازدواج، پابندی و وفا داری به خانواده.

۲- عدم اعتیاد به هر گونه ماده مخدر به عنوان یک اصل شرعی و بهداشتی.

۳- استفاده از وسایل شخصی جهت رعایت بهداشت فردی و عدم مصرف تیغ و مسواک و خلال دندان دیگران که ممکن است در قسمتی از بدن بوسیله آنها خراش یا بریدگی ایجاد شود.
۴- استفاده از سوزن و سرنگهای یکبار مصرف فقط جهت یکبار تزریق.

۴- دریافت خدمات بهداشتی و درمانی فقط از افراد و مراکز قانونی و ذیصلاح بهداشتی و درمانی که از اصول احتیاط همه جانبه پیروی می کنند.

۶- ایجاد آگاهی درباره ایدز در نوجوانان و جوانان که بدانند که جلوگیری از ایدز به سهولت امکان پذیر است. لذا رفتارهایی که می توانند منجر به انتقال این بیماری گردد، مانند اعتیاد، روابط جنسی نامشروع و ... خودداری کنند.

با پرهیز از آنکه و تمیزی همه را از آموزش پیشگیری و درمان ایدز بهره مند سازیم.

نشانی مراکز مشاوره بیماریهای رفتاری

مرکز بهداشت جنوب تهران

۱. مرکز مشاوره بیماری های رفتاری بیمارستان امام خمینی: بلوار کشاورز، بیمارستان امام خمینی، جنب بخش عفونی، ۶۶۹۱۱۳۹۶
۲. مرکز مشاوره بیماری های رفتاری زمزم: قلعه مرغی، خ زمزم، چهار راه صالح نیا، کوچه باغ، مرکز سلامت جامعه شهید احمدی ۵۵۸۴۱۲۲۲
۳. مرکز مشاوره زنان: تقاطع وحدت اسلامی، شوش غربی، جنب اورژانس تهران، ۵۵۶۸۵۹۶۱

خط تلفن پاسخگویی به سوالات دانشگاه علوم پزشکی تهران (باشگاه یاران مثبت تهران) : ۶۶۵۹۳۰۳۰

راههای پیشگیری از بیماری ایدز :

برای مبارزه با این معضل بهداشتی، فرهنگی و اجتماعی شناخت راههای انتقال بیماری، بکار گیری اصول پیشگیری و مراقبتی مناسب و اتخاذ رفتارهای بهداشتی و سالم اساسی ترین روش محسوب می گردد. همچنین مشاوره اصولی و موثر جزء راههای علمی و کاربردی در کنترل این مشکل و قطع زنجیره انتقال آلودگی و ایدز می باشد. در امر مبارزه با ایدز اصولا می توان جامعه را به سه گروه عمده تقسیم نمود:

۱- **عموم مردم جامعه:** بایستی راه های انتقال بیماری را بشناسند و با پرهیز از رفتارهایی که منجر به انتقال بیماری شود، سلامت خود را تضمین نمایند .

۲- **افراد در معرض خطر:** افرادی هستند که بواسطه داشتن یک رفتار پر خطر مثل ۱- اعتیاد، ۲- ارتباط جنسی پر خطر (محافظت نشده)، ۳- تزریق مکرر خون و فرآورده های خونی، ۴- انجام اقدامات جراحی غیر استریل و ... بیش از سایر افراد جامعه در معرض خطر مبتلا هستند. این افراد علاوه بر آنکه بایستی آگاهی کافی در خصوص راههای انتقال بیماری را کسب کنند بایستی توسط کارشناسان و پزشکان دوره دیده مورد مشاوره قرار گرفته و تحت آزمایش تشخیصی قرار گیرند .

۳- **افراد آلوده به ویروس:** در پیشگیری از انتقال بیماری به جامعه توجه به این افراد از حساسیت ویژه ای برخوردار است، زیرا علاوه بر آنکه به عنوان یک انسان بیمار نیازمند به توجه هستند، به عنوان مخازن آلودگی در جامعه هم محسوب می شوند لذا نیازمند مراقبت بیشتری نیز هستند. همانطور که قبلا هم ذکر شد این افراد می توانند سالیان طولانی (حتی تا ۲۰ سال) بدون آنکه دچار عارضه خاصی گردند به زندگی عادی خود ادامه دهند و همانگونه که اشاره شد چون ویروس از راه معاشرتهای معمولی منتقل نمی گردد پس افراد آلوده بدون آنکه برای دیگران خطری محسوب شوند میتوانند دارای یک زندگی اجتماعی فعال باشند و در کنار سایر افراد جامعه و خانواده به سر ببرند .

امکان استفاده به صورت یک بار مصرف وجود ندارد باید ابزار به خوبی توسط دستگاههای مخصوص ویا محلول های شیمیایی ویژه استریل و سترون شوند.

نکته: روشهای استریل نمودن شامل استفاده از دستگاهها استریل حرارتی مثل اتوکلاو، فور، محلول شیمیایی مخصوص ویاجوشانیدن و استفاده از الکل ۷۰ درصد میباشد .

از راه مادر به کودک:

راه دیگر انتقال از طریق مادر آلوده به جنین طی دوران بارداری و زایمان است. همچنین شیر مادر آلوده نیز میتواند سبب انتقال آلودگی به کودک گردد. در کشور ایران ۱/۵ درصد موارد آلودگی از روش مذکور ایجاد میشود.

راههایی که ویروس ایدز از راه آنها منتقل نمی شود:

ویروس HIV از طریق تماسهای عادی مثل کارکردن با یکدیگر، زندگی دسته جمعی، هم صحبت شدن و معاشرت های اجتماعی در محیط های عمومی و مکانهای پر تراکم مثل محیط منزل یا کار یا تماس روزمره با افراد آلوده، هم سفر بودن، همکلاسی بودن، نشستن در کنار یکدیگر و یا همکاری بودن و نیز از راه روابط عادی اجتماعی مثل سوار شدن در اتوبوس و تاکسی از شخص آلوده به سایر افراد سرایت نمی کند، همچنین از راههای زیر نیز قابل انتقال نمی باشد :

- خوردن، آشامیدن و یا استفاده از کارد و چنگال، لیوان، وسایل و ظروف غذا خوری ویا در رستوران های عمومی و غذا خوردن با یکدیگر
- اشک و بزاق
- از راه هوا (عطسه و سرفه)
- استفاده از سرویس های بهداشتی مشترک مثل حمام، توالت و استخر های مشترک
- توسط حیوانات، حشرات و یا نیش آنها استفاده از تلفن های عمومی

با توجه به موارد فوق **نیازی به جدا سازی افراد آلوده یا بیمار از افراد سالم و یا خانواده آنها وجود ندارد .**